

Havblikkstatuen i Sandviksparken

Noen av våre lesere har kanskje forundret seg over den noe anonyme statuen som står i parken nedenfor Sandvikskirken. Dette har dere i så fall til felles med Kåre Ritland som har samlet inn stoff om de bergenske statuer i forbindelse med et bokprosjekt.

Her står minnestøtten, så langt uten noen plakett som forteller om bakgrunnen.

Etter å ha gått gjennom diverse kilder har han funnet bakgrunnen for hva den representerer og hvorfor statuen har havnet i Sandviksparken. Statuen var opprinnelig laget som et utkast til Sjømannsmonumentet i 1937 av Johannes Iden. Som kjent var det Dyre Vaa som vant konkurransen i 1938. Dette er det store monumentet som i dag er å se på Torgalmenningen. Johannes Idens utkast ble derimot satt på lager.

Så ville skjebnen at Johannes Iden etter et opphold i Nederland høsten 1939 tok hyre på en båt for å «jobbe seg hjem». Han mønstret på som messegutt på J. Ludwig

Mowinckels skip Ronda i Antwerpen. Dette var et stort skip på 8425 dwt bygget 1937. Fra Sjømennenes minnehall sakser vi:

Ronda var det første norske skip som krigsforliste under 2. verdenskrig, onsdag 13. september 1939. Under reise fra Antwerpen til Kristiansand ble hun minesprengt utenfor Terschelling, Holland. Den gikk trolig på minst tre miner og sank i løpet av to minutter. Situasjonen var slik at det var umulig å få livbåter på vannet. De som kunne, reddet seg opp i en travaljebåt som fløt opp. Normalt har en travaljebåt kun plass til 10 personer, men det ble plukket opp ytterligere 10 fra vannet. De 20 overlevende lå og satt i denne båten i 58 timer i regn og styggvær inntil de ble tatt opp av italiensk båt og brakt inn til Vliessingen. Ronda hadde 39 personer om bord, sju var passasjerer. 16 av besetningen og to passasjerer omkom.

Blant de som omkom var Johannes Iden.

Tre sjøfolk som holder hverandre i hendene.

 FROSTER
PROBESSPUMPER OG ENGINEERING

Sandviksveien 30 – N-5035 Bergen
Tlf. 55 36 58 55 – Fax. 55 21 51 60

I 1947 ble Idens konkurranseutkast hentet frem og en bronseavstøpning reist i Sandviksparken av A/S J. Ludwig Mowinckels Rederi som et minnesmerke over det første norske skipsforliset under den andre verdenskrig. Det var visstnok en del uenighet om hvor minnesmerket skulle stå. Nordnes ble foreslått, men blant de omkomne var flere fra Sandviken. Derfor valgte man parken nedenfor Sandvikskirken.

Imidlertid er det vært få som har kjent til denne historien. Kåre Ritland tok imidlertid kontakt med Sandvikens Kulturhistoriske Forening som sammen med Sandviksguttene forening har nedsatt en komité. Formålet med komiteen er å få på plass en plakett på sokkelen som forteller om bakgrunnen for munumentet. Avdukingen av plaketten er planlagt å finne sted søndag 6. september 2009 som er siste dag under Sandviksdagene. Med i komiteen er også presten i Sandvikskirken Sverre Langeland som vil holde en minnestund i kirken i kombinasjon med gudstjenesten den dagen. Selve avdukingen av plaketten vil foregå i Sandviksparken umiddelbart etter gudstjenesten ca. kl. 12:15.

Komiteen arbeider med å spore opp overlevende, pårørende og deres etterkommere. Dersom noen av våre lesere har kjennskap til etterkommere eller deres familie vil vi gjerne at dere tar kontakt. Vi har så langt forgyves prøvet å finne opplysninger om avdukingsseremonien i 1947. Også dette vil vi gjerne høre om. Ta kontakt med redaksjonen.

DE OMKOMNE:

Kaptein Ingvald Solberg og frue, Bergen.

1. maskinist Sverre Nordmann, Bekkelagshøgda, gift.

3. maskinist Odd Pelersen, Bergen, gift.

Stuert Karl Aalmen, Bergen, ugift.

Kokk Trygve Miliansen, Sandefjord, ugift.

Maskinassistent Tønnes Hellvik, Bergen, ugift.

Salonggutt Richard Hardcourt, Canada.

Båtsmann Kr. Lihaug, Bergen, gift.

Matros Lars Bakkebø, Jølanger i Sunnfjord, ugift.

Smører Johan Friis, Davik i Nordfjord, ugift.

Smører Ingolf Olsen, Bergen, ugift.

Maskinggutt Inge Kvamme, Møre.

Maskinggutt Sigurd Hansen, Bergen.

Messegutt Johannes Iden, Bergen, gift.

To amerikanske passasjerer, Ken Etchison og Gordon Felts.

Björg de Lange er gått bort

Björg de Lange er gått bort. Hun ble begravet i Sandvikskirken 6. februar. Vi gjengir her Åse B. Lerviks minneord.

Kjære Björg

Vi i Sandvikens Bataljons Damegarde har nå mistet et av våre mest trofaste

medlemmer og en god venninne.

Björg har vært med i Damegarden siden den ble gjenstartet i 1979, da hennes egne gutter var aktive og like frem til det siste. Hun har i alle år påtatt seg verv, har flere ganger vært formann og også sekretær og kasserer. Björg var et driftig menneske og alt hun påtok seg utførte hun samvittighetsfullt og engasjert. Da hun ble syk hadde hun vervet som kasserer, da hun skjønnte hvilken vei det bar med henne gjorde hun opp sitt regnskap og leverte det fra seg ryddig og ordentlig som alltid, mens hun ennå hadde krefter.

Björg hadde et varmt hjerte for Sandvikens Bataljon og var opptatt av at vi i Damegarden holdt uniformene deres i god stand så de så presentabel ut. Skjurfene skulle være rene og nystroket og ingen kunne knytte skjurfene så fint på offiserene som Björg. På alle store dager og hver eneste 17. mai i alle år, stilte hun kl. seks om morgenen i Huset for å knytte skjurf. Hennes parole var alltid: «Vi må hjelpe guttene».

Det er heller ikke få gensere og jakker Björg har strikket opp gjennom årene til vår årlige utlodning, noe hun også fortsatte med etter at hun var blitt syk så lenge hun orket.

Björg var også opptatt av det gode samvær og at vennskap er viktig å ta vare på. Hun sørget på hvert medlemsmøte for at det ble holdt en intern utlodning så vi kunne spare opp litt penger til hyggelig samvær. Hun arrangerte mange turer for oss, både i inn- og utland. Reisekassen holdt hun styr på for oss, og vi glemmer vel aldri hvordan hun overlevte våre oppsparte beløp på begynnelsen av reisen, i hvert vår kort med et fint dikt servert med et glass champagne. Slik vil vi huske Björg.

For to år siden var det mange av oss som fikk være med å feire hennes 65-års dag, det ble en minnerik kveld full av varme, latter og sang. I sin velkomsttale snakket hun om hvor viktig det er å komme sammen og feire dagene våre, for som hun sa: «vi har ingen garanti for at vi får flere».

På vår siste reise sammen til Danmark i 2005 skrev Björg disse ordene av Thomas Wolfe til meg:

*«Dette er virkelig visdom:
Å finne ut noe for deg selv –
med smerte, med glede,
med jubel, med arbeid,
og med alle de tikkende,
pustende øyeblikkene –
i livet vårt – helt til det er ditt,
ditt på den måten at det er blitt
en del av det du bygger livet ditt på.*

.....

God reise Björg. Vi kommer til å savne deg.
Fred over minnet ditt.